

Η επεξεργασία της συντακτικής πολυπλοκότητας των εξαρτημένων προτάσεων ενηλίκων και παιδιών με αναγνωστικές δυσκολίες

Χρίστου Θεοφανώ

Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

theophano_christou@hotmail.com

Τηλ. Επικοινωνίας: 6938001129

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχος της παρούσας μελέτης:

- Διερεύνηση της επίδρασης της συντακτικής πολυπλοκότητας:
 - Επεξεργασία της πρότασης στα παιδιά με αναγνωστικές δυσκολίες (ΑΔ), παιδιά τυπικής ανάπτυξης (ΤΑ) και ενήλικες.
 - Σύγκριση στον χρόνο αντίδρασης (ΧΑ) κατά την ανάγνωση και ακρόαση εξαρτημένων προτάσεων (συμπληρωματικών και επιρρηματικών) και προτάσεων που συνδέονται παρατακτικά
 - Διερεύνηση της επίδρασης που έχει το κανάλι επεξεργασίας (οπτικό - ακουστικό) στην κατανόηση πρότασης
- ### Θεωρητικό πλαίσιο:
- Μαθητές με Αναγνωστικές Δυσκολίες:
 - αντιμετωπίζουν δυσκολίες και στον τομέα της κατανόησης του λόγου κατά την ανάγνωση (Nation & Snowling 2000).
 - Γενικότερη αδυναμία στην επεξεργασία του λόγου (σειρά όρων, σύνθετες προτάσεις, παθητική φωνή) (Nation & Snowling, 2000).
 - Η επεξεργασία του προφορικού λόγου γίνεται πιο εύκολα (Peer & Reid 2003, Georgiou et al. 2010, Papadopoulos et al. 2012).
 - Επεξεργασία της πρότασης
 - Συντακτική επεξεργασία (syntactic processing) επηρεάζει την αναγνωστική ικανότητα (Bentin, Deutch & Hoover 1990).
 - Εξαρτημένες προτάσεις: προκαλούν δυσκολία στην επεξεργασία της πρότασης (Yngve 1960, Scott & Balthazar 2013).
 - Παρατακτική σύνδεση → απλούστερη της υποτακτικής (Macaruso et al., 1989, Sheldon, 1974)

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

> Χρόνος διεξαγωγής: Σχολικά έτη: 2019-20 και 2020-2021

> Δείγμα: 162 ενήλικες (18-47 ετών) Παιδιά Δ', Ε' και ΣΤ' Δημοτικού (38 παιδιά ΤΑ και 23 παιδιά με ΑΔ)

> Πείραμα:

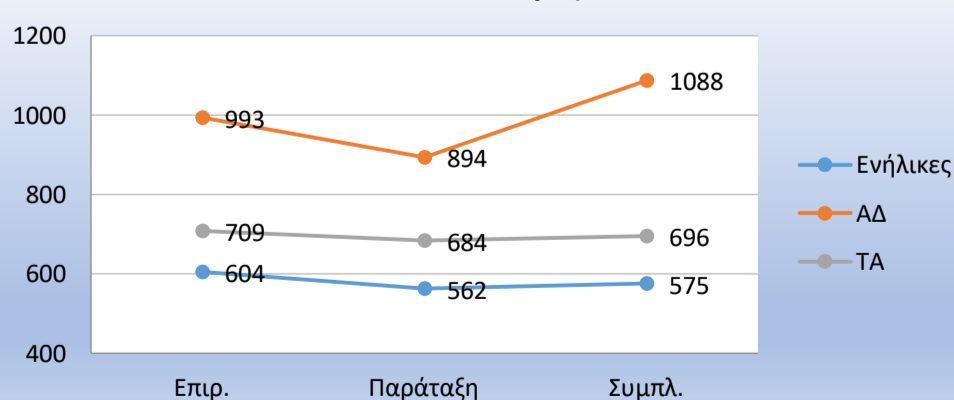
- Χρονομετρικά πειράματα ανάγνωσης και ακρόασης ατομικού ρυθμού (self-paced reading, self-paced listening) με το λογισμικό e-prime 3.0.
- Οπτική ή ακουστική παρουσίαση προτάσεων σε τεμάχια για καταγραφή χρόνου αντίδρασης (ΧΑ) σε κάθε τεμάχιο της πρότασης.
- 283 προτάσεις για ανάγνωση και ακρόαση. Περιέχει:
 - α) Συμπληρωματικές (ότι, αν, να, που)
Ο μπαμπάς νόμισε ότι/ αναρωτήθηκε αν/νευρίασε που η μαμά έβγαλε τον σκύλο στην αυλή.
Ο μπαμπάς ήθελε να βγάλει η μαμά τον σκύλο στην αυλή.
 - β) Επιρρηματικές (αφού, ενώ, πριν)
Ο Κώστας άνοιξε τον υπολογιστή αφού η νονά έφερε την ταινία στο σπίτι./πριν η νονά φέρει την ταινία στο σπίτι/ ενώ η νονά έφερνε την ταινία στο σπίτι.
 - γ) Προτάσεις με παρατακτική σύνδεση (και).
Ο μπαμπάς αγόρασε το εισιτήριο και ο μικρός είδε την παράσταση το βράδυ.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σύγκριση με βάση το είδος της πρότασης:

- α) Στην ανάγνωση: Στο κρίσιμο σημείο (Σύνδεσμο ή Συμπληρωματικό Δείκτη (ΣΔ) που εισάγει την πρόταση)
- Πιο δύσκολες οι Επιρρηματικές για τους Ενήλικες σε σχέση με τις προτάσεις με παρατακτική ($p=.041$) και με τις Συμπληρωματικές ($p=.047$). Στα παιδιά με ΑΔ είναι πιο δύσκολες οι Συμπληρωματικές ($p=.000$)

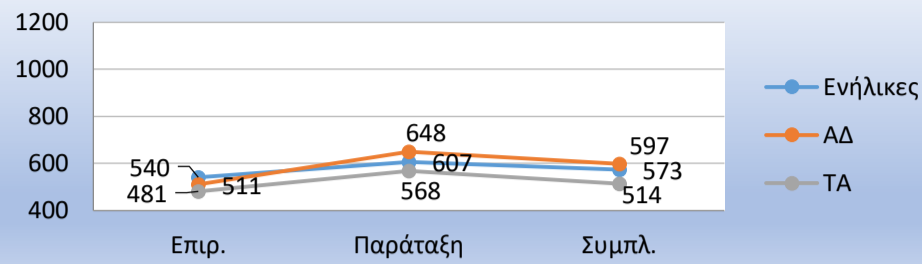
ΣΔ/Σύνδεσμος

> β) Στην ακρόαση: Στο κρίσιμο σημείο (Σύνδεσμο ή Συμπληρωματικό Δείκτη (ΣΔ) που εισάγει την πρόταση)

- Πιο δύσκολες οι προτάσεις που συνδέονται παρατακτικά για όλους (Ενήλικες: Παρατ. Vs Επιρ. ($p=.000$), Παρατ. VS Συμπλ. ($p=.000$), Παιδιά με ΑΔ: Παρατ. Vs Επιρ. ($p=.000$), Παιδιά ΤΑ: Παρατ. Vs Επιρ. ($p=.001$), Παρατ. VS Συμπλ. ($p=.048$)). **Όμοιοι ΧΑ σε όλες τις ομάδες.**

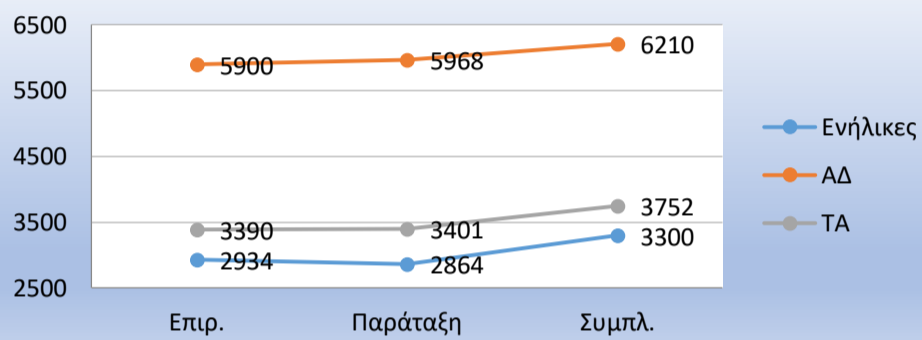
ΣΔ/Σύνδεσμος

> γ) Στην ανάγνωση: Στον Συνολικό Χρόνο Αντίδρασης (ΣΧ) κατά την ανάγνωση της δεύτερης πρότασης.

- Πιο δύσκολες οι Συμπληρωματικές προτάσεις: Ενήλικες: Συμπλ. Vs Επιρ. ($p=.000$), Συμπλ. VS Παρατ. ($p=.000$), Παιδιά με ΑΔ: Συμπλ. Vs Επιρ. ($p=.000$), Παιδιά ΤΑ: Συμπλ. Vs Επιρ. ($p=.000$), Συμπλ. VS Παρατ. ($p=.005$)

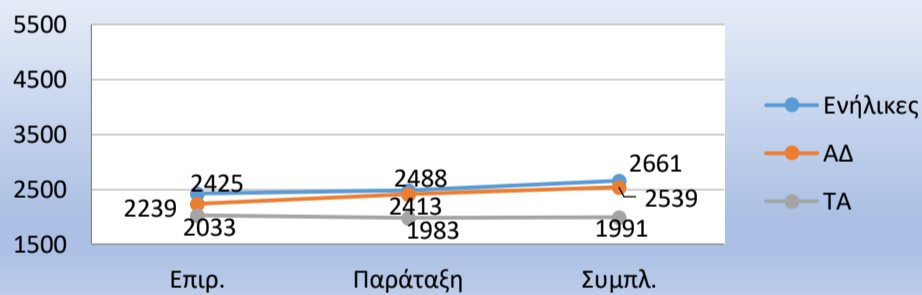
Συνολικός ΧΑ

> δ) Στην ακρόαση: Στον Συνολικό Χρόνο Αντίδρασης (ΣΧ) κατά την ακρόαση της δεύτερης πρότασης.

- Πιο δύσκολες οι Συμπληρωματικές προτάσεις: Ενήλικες: Συμπλ. Vs Επιρ. ($p=.000$), Συμπλ. VS Παρατ. ($p=.015$), Παιδιά με ΑΔ: Συμπλ. Vs Επιρ. ($p=.000$), **Όμοιοι ΧΑ σε όλες τις ομάδες.**

Συνολικός ΧΑ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Διαφορά στη δυσκολία ανάμεσα σε γραπτό και προφορικό → επηρεάζει το κανάλι επεξεργασίας την πολυπλοκότητα (πιο εύκολη η επεξεργασία του προφορικού σε σχέση με το γραπτό -ο ΧΑ είναι πολύ μικρότερος κατά την επεξεργασία του προφορικού λόγου. Διαφορετική η διαδικασία επεξεργασίας ακουστικού ερεθίσματος σε σχέση με το οπτικό (Μήτσης 2004)
- Όμοιοι χρόνοι αντίδρασης κατά την επεξεργασία του προφορικού λόγου σε όλες τις ομάδες, κάτι που επιβεβαιώνει το παραπάνω για διαφορετικό τρόπο επεξεργασίας του προφορικού και γραπτού λόγου
- Κατά την ακρόαση του ΣΔ/συνδέσμου οι προτάσεις με παρατακτική σύνδεση φαίνονται πιο δύσκολες, κάτι που δε φαίνεται να επαληθεύεται όταν γίνεται μέτρηση στο συνολικό (ΧΑ) της δεύτερης πρότασης. Ίσως να οφείλεται στην αμφισημία του και σχετικά με τη σύνδεση δύο Ονοματικών Φράσεων και τη σύνδεση δύο προτάσεων (Yang et al. 2010)
- Τα παιδιά με ΑΔ κατά την ανάγνωση, αλλά και κατά την ακρόαση προτάσεων βρίσκουν δυσκολεύονται περισσότερο στις Συμπληρωματικές προτάσεις (βλ. ΧΑ Συμπληρωματικού Δείκτη και ολόκληρης της εξαρτημένης πρότασης κατά την ανάγνωση και Συνολικό ΧΑ κατά την ακρόαση). Αυτό ίσως οφείλεται στο ότι οι ΣΔ που εισάγουν τις Συμπλ. Προτάσεις δεν έχουν σημασιολογικό περιεχόμενο (Μαστροπαύλου κ.α. 2010), κάτι που δυσκολεύει τα παιδιά στην επεξεργασία.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Georgiou, G.K. et al. 2010. Auditory temporal processing and dyslexia in an orthographically consistent language. Cortex DOI: 10.1016/j.cortex.2010.06.006
- Μαστροπαύλου, Μ., Κατσικά, Κ., Παπαδοπούλου, Δ., Τσιμπλή, Ι.-Μ. 2011. "Δείκτες Υπόταξης στην ΕΓΔ: Σύνδεσμοι και Συμπληρωματικοί Δείκτες". Στο Βογινδρούκας, Ι., Οκαλίδου, Α. & Σταυρακάκη, Σ. (Επιμ.). Αναπτυξιακές Γλωσσικές Διαταραχές: Από τη βασική έρευνα στην κλινική πράξη (Σελ. 119-174). Αθήνα: Εκδόσεις Επίκεντρο.
- Nation, K., & Snowling, M. J. (2000). Factors influencing syntactic awareness skills in normal readers and poor comprehenders. *Applied Psycholinguistics*, 21, 229-241.